

El llenguatge La terra encara entera

21/IX/1937

El fet que el català posseeixi una forma usada habitualment, inexistent o molt poc usada en castellà, no vol dir que un sinònim d'ús poc corrent i que coincideix amb la forma del castellà hagi d'ésser necessàriament un castellanisme. Recordem, encara, haver sentit algun cop cantar la famosa sardana «La Santa Espina» (més aviat sense alçar gaire la veu), obra de la feliç col·laboració de Guimerà i Morera, amb el tercer vers de la quarta estrofa, que diu «Canta la terra encara entera» transformat en «Canta la terra ben sencera», a causa de la repugnància que suscitava el mot «entera», que hom creia a tort un barbarisme. Però es tracta d'una repugnància immotivada. L'adjectiu enter (femení enter) és un mot tan català com sencer i el seu ús no ha de suscitar cap prevenció.

Enter, doncs, és sinònim de sencer, i tant l'un com l'altre posseeixen la respectiva forma culta, íntegre i sincer. De totes quatre, és aquesta darrera, sincer, la que ha adquirit un sentit més diferenciat, ja que gairebé pertany a un altre camp semàntic. En canvi, íntegre, si bé pot usar-se —i s'usa sovint— en un sentit moral —una persona íntegra— manté el significat originari que en fa un sinònim de sencer i enter, encara que no hi sigui intercanviable en totes les ocasions. No diríem, per exemple, «Aquest meló, ja us el podeu menjar íntegre».

Naturalment, el fet que enter sigui un mot ben correcte no obliga a usar-lo a aquells qui sempre han dit sencer. Es tracta, simplement, de no tenir la temptació de rebutjar-lo. Però cal tenir en compte que enter ha originat dos derivats i sencer, en canvi, ha resultat improductiu: l'adverbi de manera enterament i el substantiu enteresa, que sovint poden ésser molt útils. I, encara, que enter és usat també com a substantiu, com a reducció de nombre enter. Per exemple: Un enter de la rifa de Nadal. Les accions han pujat (o baixat) vint enters.

Albert Jané